

ban és a kölcsönhatás keretei közt ábrázolja. Így kibontakozásuk, összefüggésük, működésük közben képes hitelesen föltárni azokat a területeket, melyekkel külön-külön foglalkozik a tudomány, a politika. A megismerésben tehát az integrálás szerepét tölti be a szociográfia. Olyan szerep ez, amely korunkban a megismerés ágazatokra bomlását, részekre szakadozását ellensúlyozza, az új egység megteremtését segíti.

Sajátos keretei közt, sajátos módján ugyanilyen hatást gyakorol a társadalmi cselekvésre is. Olyan tényeket és következtetéseket közvetít a gazdaságirányítás, a politika, a közigazgatás, a joggyakorlat, a nevelés stb. számára, amely tények és következtetések a társadalmi cselekvés eme területeit és formáit a mind tökéletesebb összhangra, a valósághoz való mind teljesebb igazodásra serkentik.

Ha Lenin meghatározásából indulunk el: a szociográfia nem elhanyagolható részt vállalhat és vállal a demokrácia történelmi „kibővítésében”, a szocialista demokrácia megszilárdításában. Azt értve ezen, hogy a különböző rétegek, csoportok, egységek helyzetét, érdekeit, konfliktusait érzékletesebben föltárva hozzájárul a tisztázáshoz, az egyeztetéshez, a megoldáshoz. Egyik eszköze lehet a társadalom egésze, illetve a csoportok, egységek folyamatos és kölcsönös közeledésének.

Végezetül néhány gondolat az esztétikum és a szociográfikus ábrázolási mód viszonyáról. Sokan utaltak már arra, hogy a magyar epikát lehúzza, születési helyéhez láncolja történelmi, társadalmi tartalmának különössége. Ez az aggály fokozottan érvényes a szociográfiára. De megalapozottnak, valóságosnak tekinthető-e ez az aggály? Ilyen általános és kategorikus megfogalmazásban semmiképp. Sőt, ha hűségesek akarunk maradni az igazsághoz, egyenesen meg kellett fordítanunk a tételt. *A magyar epika alkotásai közül ugyanis többnyire azok jutottak be a világirodalomba, amelyek épp ezt a történelmi és társadalmi különösséget ábrázolták — magas színvonalon.* (Ne tévesszük össze a világirodalomba jutott műveket azokkal, amelyek a világkereskedelemben kerültek be!) Részben vagy teljesen ismeretlen környezetet rajzoltak, egyszersmind korunk emberének sajátos, új, jelentékeny erkölcsi, tudati, lélektani vonásait mutatták meg. Minden esetben úgy, hogy a környezet sajátosságai és az emberi sajátosságok szervesen összeforrtak.

Ezeknek az integráló — ismét ezt a fogalmat kell használnunk — módszereknek és eszközöknek körébe természetesen illeszkedik a szociográfiai ábrázolás. Hiszen alkalmas mind a környezet, mind az ember esztétikai megismerésére és újrateremtésére. Ráadásul épp az új és sajátos jelenségeket keresi, emeli ki és képes hitelesen ábrázolni. A szociográfiai ábrázolási mód természetesen eleve magában hordja a realizmus jegyeit, igényeit. Határait is. Így a mai realizmust frissíti, táplálja.

KOPASZ MÁRTA: EX LIBRIS